

KARTA KURSU

Nazwa	Etyka
Nazwa w j. ang.	Ethics

Koordynator	Dr Anna Szklarska	Zespół dydaktyczny
Punktacja ECTS*	5	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi problemami i stanowiskami w etyce. Przybliżone zostaną następujące zagadnienia: przedmiot i charakterystyka etyki jako nauki, sposoby uzasadniania w etyce, subiektywizm i obiektywizm, absolutyzm i relatywizm aksjologiczny, deontologizm i konsekwencjalizm, etyka religijna a etyka ateistyczna, praktyczne zastosowania etyki. Omówiony zostanie również problem wolności, winy i odpowiedzialności, relacji pomiędzy etyką a polityką, a także wybrane koncepcje zła w kontekście różnych tradycji (Augustyn, Schopenhauer, Arendt). Nakreślone zostaną dzieje refleksji moralnej od Sokratesa do współczesności z uwzględnieniem ich praktycznego kontekstu (wybranych problemów etyki szczegółowej), w tym etyki sfery publicznej. W ramach kursu przedstawione i przedyskutowane zostaną zatem m.in.: intelektualizm etyczny Sokratesa, etyka cnót Arystotelesa, etyka szkół hellenistycznych, realizm polityczny Machiavellego, filozofia moralna Oświecenia ze szczególnym uwzględnieniem etyki Kanta, utylitaryzm, filozofowie kondycji ludzkiej (Pascal, Kierkegaard, Nietzsche), etyka w świetle fenomenologii (Scheler, Wojtyła), egzystencjalizmu (Heidegger, Sartre) czy postmodernizmu (Rorty). Reasumując – celem kursu jest przybliżenie treści z zakresu podstaw etyki, jej przedmiotu, kluczowych zagadnień i stanowisk, sposobów uzasadniania w kontekście dziejów refleksji moralnej i uzyskanie przez studentów pogłębionej wiedzy w tym zakresie.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	

--	--

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	<p>W01 Student w rozszerzonym zakresie zna miejsce i znaczenie etyki w systemie nauk, jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną oraz kierunek rozwoju. Rozumie znaczenie etyki w kształtowaniu kultury i złożone zależności pomiędzy nią a naukami szczegółowymi. Potrafi scharakteryzować kluczowe zagadnienia, główne stanowiska i koncepcje w ramach tej dyscypliny.</p> <p>W02 Zna i rozumie historyczne i współczesne teorie, ogólną i szczegółową terminologię i metodologię z zakresu filozofii zachodniej, szczególnie etyki i antropologii filozoficznej.</p> <p>W03 Posiada gruntowną wiedzę dotyczącą metod interpretacji tekstów źródłowych z zakresu etyki, zna w sposób pogłębiony sposoby argumentacji, rozumowania i wnioskowania stosowane w etyce.</p> <p>W05 Ma poszerzoną wiedzę dotyczącą norm i wartości społecznie obowiązujących o charakterze moralnym.</p>	
Umiejętności	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych

	<p>U01 Potrafi formułować i analizować problemy badawcze i zawodowe oraz dobiera możliwe optymalne metody ich rozwiązywania w zakresie konfliktów moralnych, sporów i dylematów etycznych w wymiarze indywidualnym i społecznym.</p> <p>U02 Potrafi samodzielnie rozwijać, pogłębiać i wykorzystywać swoją wiedzę z zakresu etyki, posługiwać się w sposób twórczy i krytyczny właściwymi metodami interpretacji tekstów filozoficznych, zjawisk społecznych i postaw moralnych, prognozować i reagować na złożone problemy etyczne, oraz potrafi ukierunkowywać innych w tym zakresie.</p> <p>U03 Potrafi samodzielnie organizować pracę osobistą i w zespole, potrafi samodzielnie proponować wybrane rozwiązania problemów etycznych na gruncie różnych stanowisk, niezależnie od stopnia ich skomplikowania, potrafi uczestniczyć w debacie i komunikować się na specjalistyczne tematy z zakresu etyki, w zróżnicowanym światopoglądowo kręgu odbiorców.</p> <p>U04 Potrafi twórczo, jasno i przejrzysto przedstawiać swoje stanowisko, argumentować i dyskutować w oparciu o zdobytą wiedzę i specjalistyczną terminologię filozoficzną. Posiada umiejętność przygotowania wystąpień ustnych jak i prac pisemnych.</p>	
--	--	--

Kompetencje społeczne	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
-----------------------	-----------------------------	-------------------------------------

	<p>K01 Dbą o precyzyjne i racjonalne formułowanie własnego stanowiska i przekonań oraz ich uzasadnienie, nieustannie monitoruje i udoskonala własną pracę i zakres posiadanej wiedzy i umiejętności; w realizacji problemów wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu etyki. Krytycznie ocenia odbierane treści.</p> <p>K02 Samodzielnie i odpowiedzialnie odnosi się do podejmowanych zadań. Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego, potrafi w tym zakresie ukierunkowywać innych. Jest świadomy posiadanych kompetencji; rozumie wartość uczestniczenia w rozmaitych formach życia kulturalnego dla osobistego i zawodowego rozwoju.</p> <p>K03 Ponosi odpowiedzialność za siebie i innych ludzi, jest przekonany o konieczności stosowania się do zasad etyki zawodowej; podejmuje decyzje w sposób odpowiedzialny, jest świadom konsekwencji społecznych swoich działań; jest otwarty na dyskusję i tolerancyjny wobec osób prezentujących odmienne poglądy, innych kultur i wyznań religijnych, dopuszcza możliwość zmiany własnego stanowiska, jest ukierunkowany na rozwój i pogłębianie wiedzy i kompetencji, przestrzega i rozwija zasady etyki społecznej, w tym zawodowej.</p>	
--	--	--

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	
Liczba godzin											
60	30			30							

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład. Na ćwiczeniach odbywa się dyskusja wokół problematyki dotyczącej omawianego tekstu z obszaru etyki, filozofii człowieka czy aksjologii. Główne tezy wyłożone w tekście i ich odniesienia do współczesnych realiów i dylematów są analizowane oraz interpretowane przez wszystkich uczestników zajęć.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (konspekt)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								X		X		X	
W02								X		X		X	
U01								X		X		X	
U02								X		X		X	
K01								X		X		X	
K02								X		X		X	
K03								X		X		X	

Kryteria oceny	<p>Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest regularna obecność i znajomość tekstów wskazanych przez prowadzącą w sylabusie; mile widziany oraz premiowany będzie aktywny udział w dyskusjach. Dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności w trakcie semestru. Każdy student/ka jest zobowiązany/a do końca semestru przekazać prowadzącej opracowanie jednego tekstu wybranego spośród wszystkich omawianych na zajęciach. W konspekcie tym należy przedstawić główne tezy zawarte w tekście i własny do nich komentarz. Warunkiem zaliczenia wykładu jest regularna obecność na wykładzie – dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności.</p> <p>Kurs kończy się egzaminem pisemnym z treści wykładów, składającym się z dwóch części: testu jednokrotnego wyboru oraz obszernej wypowiedzi pisemnej dotyczącej wybranego zagadnienia.</p>
----------------	---

Uwagi	Przedmiot obowiązkowy na studiach stacjonarnych I stopnia dla kierunku Filozofia rozwoju osobowego z elementami psychologii.
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Etyka jako nauka: przedmiot badań etyki, problemy i pytania, jakie stawia. Moralność a etyka. Etyka ogólna vs etyka stosowana. Etyka teleologiczna i deontologiczna. Etyka a inne gałęzie filozoficzne oraz nauki szczegółowe. Sposoby uzasadniania w etyce. Rodzaje dylematów etycznych.
2. Subiektywizm i obiektywizm, absolutyzm i relatywizm aksjologiczny.
Intelektualizm etyczny i sprawiedliwość w ujęciu Sokratesa.
3. Eudajmonizm, zasada złotego środka, pojęcie cnoty i teoria przyjaźni w etyce Arystotelesa.
4. Etyka szkół hellenistycznych: epikureizm i stoicyzm.
5. Problem wolności i zła w filozofii św. Augustyna.
6. Relacja pomiędzy etyką a polityką w ujęciu starożytnym i nowożytnym.
Realizm polityczny N. Machiavellego.
7. Kondycja ludzka w ujęciu B. Pascala.
8. Imperatyw kategoryczny i filozofia moralna I. Kanta.
9. Utylitaryzm J. Benthama i J. S. Milla.
10. Zło, cierpienie i współczucie na gruncie myśli A. Schopenhauera.
11. Podstawowe kategorie filozofii F. Nietzschego: wola mocy, nadczłowiek, etyczna wykładnia idei wiecznego powrotu, moralność panów i niewolników.
12. Stadia życia, sobość i prawybór w filozofii S. Kierkegaarda.
13. Egzystencjalizm M. Heideggera i J.P Sartre'a.
14. Koncepcja radykalnego i banalnego zła w ujęciu H. Arendt.
15. Personalizm K. Wojtyły.
16. Etyka wrażliwości R. Rorty'ego .

Wykaz literatury podstawowej

Teksty omawiane na ćwiczeniach:

1. Platon, *Państwo*, tłum. W. Witwicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s.287-296.
2. Ryszard Legutko, *Sokrates*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2013, s. 232-255.
3. Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, tłum. D. Gromska, PWN, Warszawa 1956, s. 3-11, 18-28, 43-45, 53-69.
4. Epikur, *List do Menoikeusa*, [w:] Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. K. Leśniak, Warszawa 1982, s. 643-649.

5. Lucjusz Anneusz Seneka, *Pisma filozoficzne*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1965, tom 1, s. 192-198.
6. Św. Augustyn, *Dialogi filozoficzne: O naturze dobra, O wolnej woli, O życiu szczęśliwym, Państwo Boże* – fragmenty z wydania Agnieszka Kijewska *św. Augustyn*. Seria Myśli i Ludzie, Warszawa 1960, s. 127-130.
7. Niccolo Machiavelli, *Książę*, tłum. Cz. Nanke, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2013, s. 64-78.
8. Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, przeł. M. Wartenberg, PWN, Warszawa 1984, s. 11-12, 16, 20-23, 38-41, 51-53, 60-66, 71-72.
Immanuel Kant, *Krytyka praktycznego rozumu*, przeł. B. Bornstein, Wydawnictwo Antyk, Kęty 2000, s. 158-159.
9. Jeremy Bentham, *Wprowadzenie do zasad moralności i prawodawstwa*, tłum. B. Nawroczyński, Warszawa 1958, s. 17-19.
John Stuart Mill, *Utylitaryzm, O wolności*, tłum. M. Ossowska, PWN, Warszawa 2006, s. 5-7, 10-13.
10. Friedrich Nietzsche, *Przedmowa Zaratustry, O widmie i zagadce, O mijaniu*, [w:] tenże, *Tako rzecze Zaratustra*, przeł. W. Berent, Wydawnictwo Zysk i s-ka, Poznań 2000, s. 7-20, 140-144, 158-161.
Friedrich Nietzsche, *Wiedza radosna* (par. 341), tłum. L. Staff, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2003, s.179.
11. Soren Kierkegaard, *Albo-albo*, t. 2, tłum. J. Iwaszkiewicz, wyd. PWN, 1976, s. 209-241, 253-271.
12. Anna Szklarska, *Zanik myślenia jako źródło zła, czyli Hannah Arendt kilka refleksji o banalnym i radykalnym zlu* [w:] też, „Sprawiedliwość w czasach kryzysu”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015, s.51-60.
13. Richard Rorty, *Przygodność, ironia i solidarność*, tłum. W.J. Popowski, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2009, s. 121-153, 288-302.

Wykaz literatury uzupełniającej

Pozycje, które są nieobowiązkowe, ale pozwolą poszerzyć wiedzę studentów:

1. Charles L. Stevenson, *Istota sporów etycznych*, [w:] *Metaetyka*, red. Ija Lazari-Pawłowska, tłum. I. Lazari-Pawłowska, Warszawa 1975, s. 113-123.
2. Leszek Kopciuch, Tomasz Siwiec (red.), *Uzasadnianie w aksjologii i etyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
3. Platon, *Obrona Sokratesa*, tłum. W. Witwicki, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków, 2007.
4. Arystoteles, *Metafizyka*, tłum. K. Leśniak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2020.
5. Marek Aureliusz, *Rozmyślenia*, K. Łapiński, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa

2011.

6. Blaise Pascal, *Myśli*, tłum. T. Boy-Żeleński, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2012.
7. Immanuel Kant, *Co to jest oświecenie?*, przeł. Adam Landman, [w:] Tadeusz Kroński, *Kant*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1966.
8. Dorota Probuca, *Utylitaryzm*, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1999.
9. Artur Schopenhauer, *Świat jako wola i przedstawienie*, tłum. J. Garewicz, Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa 1994.
10. Monika Proszak, Anna Szklarska, Anna Żymełka (red.), *Boska radość powtórzenia: idea wiecznego powrotu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014.
11. Soren Kierkegaard, *Bojaźń i drżenie*, tłum. J. Iwaszkiewicz, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Warszawa 1995.
12. Jean-Paul Sartre, *Byt i nicość*, tłum. J. Kielbasa, Zielona Sowa, Kraków 2007.
13. Jean-Paul Sartre, *Mdłości*, tłum. J. Trznadel, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2005.
14. Hannah Arendt, *Eichmann w Jerozolimie*, tłum. A. Szostakiewicz, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2010.
15. Karol Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin 1994.
16. George Edward Moore, *Etyka*, tłum. Z. Szawarski, Warszawa 1980.
17. Peter Singer (red.), *Przewodnik po etyce*, tłum. W. Bober, R. Dobrowolski et. al., Książka i Wiedza, Warszawa 2000.
18. Alasdair MacIntyre, *Krótką historia etyki*, tłum. A. Chmielewski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.
19. Jacek Filek, *Etyka. Reinterpretacja*, Homini, Kraków 2014.
20. Peter Vardy, Paul Grosch, *Etyka*, tłum. J. Łoziński, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
21. Tadeusz Ślipko SJ, *Historia etyki*, Petrus, Kraków 2010.
22. Robert C. Salomon, Kathleen M. Higgins, *Krótką historia filozofii*, tłum. N. Szczucka-Kubisz, Prószyński i S-ka, Warszawa 1997.
23. Rudiger Safranski, *Zło. Dramat wolności*, tłum. I. Kania, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2013.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	2
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	23
Ogółem bilans czasu pracy		125
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5